

Τότε συνέβη κάτι τὸ ἐξαιρετικόν. Ὁ Πασχαλίδης εἶχε καλέσει τὸν δίδωμον καὶ μεγάλο βαρόνον Ντὲ Λούκα· ἀντὶ μεγάλης ἀμοιβῆς, ποῦ εἶπε στὴ Σκάλα τὸν Μιλάνου, νὰ ἐλθῃ στὸ Βουκουρέστι. Μόλις ἔφθασε, ἐπαίξε τὸν «Ριγολέτος». Ἦταν, πράγματι ἕνας Ριγολέτος τοῦ λεμπρε καὶ ἡ ἐπιτυχία του ἦταν μεγάλη. Ὁ Λαυράγκας, χωρὶς κί' αὐτὸς νὰ ξέρη γιατί, εἶπε τοῦ Ἀγγελόπουλου, μετὰ δύο ἡμέρας, νὰ παίξῃ κί' αὐτὸς Ριγολέτο. Βῆκε ὁ Γιάννης, ἐπαίξε κί' ἔκανε τὸν Ντὲ Λούκα.....«οκόν», Ἦταν ὑπέροχος, ἀσούγκριτος, χάλιας ριγολέτικα τὸ θέατρο ἀπὸ τίς ἐπισημίες. Ὁ καήμενος ὁ Ντὲ Λούκα προφασίστηκε πὸς τὸν ζήτησαν τηλεγραφικῶς ἀπὸ τὴν Σκάλα καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔφυγε. *

Ἡ μοῖρα τῆς Ὁδησοῦ.

Στὸ Βουκουρέστι, οἱ παραστάσεις οἰκονομικῶς δὲν ἦγαν καὶ τόσο καλά, ἐξ αἰτίας τὸν μεγάλον ἐξόδον. Ὁ Πασχαλίδης, ἐξ ἄλλου, εἶχε βασιανῆσι πολλὰ χρήματα ἄσκεπα καὶ ἄσκεπα γὰρ δίκῳ τοῦ λογαριασμοῦ. Ἦταν, βέβαιον, δικά του, ἀλλὰ ἀποτέλεσαν τὸ κεφάλαιο τῆς περιουσίας. Ἐτσι, συμφώνησον, ὅταν ὁ Κοκκίνης ἐπέμεινε νὰ πᾶνε πάλι στὴν Ὁδησοῦ.

Ἐβῶσαν ἐλάχιστες παραστάσεις στὴν Βραΐλα καὶ ὑστερα ἀπὸ τὸ Γαλάτσι καὶ μέσῳ Ρένι, προχώρησαν γιὰ τὴν Ὁδησοῦ, με κρῶθ 30 βαθμοῦς ὅπῃ τὸ μῆδέν—ἦταν περίπου Ἰανουάριος 1914—με βοϊδάματες, καὶ ἀφοῦ δίδωσαν μιὰ ἐπιδρομὴν λόκων με πυροβολισμοὺς καὶ με ἀναμνημονεῦσιν πυροσφῆς ρετινας. Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ ταξεῖδι τῆς Ὁδησοῦ γινόταν ὑστερα ἀπὸ ἕνα χρόνον μόνικα καὶ μετὰ τὰ ἴδια ἔργα καὶ πρόσωπα.

Παρ' ἔλπιδα, ἀντὶ τὸ Μελόδραμα νὰ παίξῃ τὸ ἴδιον, τὸ Νέον Θέατρον, ἐπαίξε στὸ θέατρο τῆς Δημοτικῆς Ὀπερας. Τοῦτο δέ, γιὰ τὸ Διευθυντῆς τῆς, Σμπιρνακῶφ, πῆγε κί' ἄκουσε τοὺς καλλιτέχνας καὶ, ἔμεινε δὲ τόσο ἐχρησισμένον, ὥστε τοὺς πῆρε νὰ παίξουν στὴν Ὀπερα παραχωρῶντας σκηνικὰ, βεσιτάρια, καθὼς καὶ τὴν συνεργασίαν τῆς ὀρχήστρας του ἀπὸ 90 ὄργανα καὶ τῶν διαλεχτῶν καλλιτεχνῶν τῆς Δημ. Ὀπερας. Καὶ πάλι ἐπικολούθῃσιν θρίαμβος καλλιτεχνικός, ἀλλὰ τὰ χρήματα τοῦ Πασχαλίδη εἶχαν τελειώσῃ. Ἀρχισαν οἱ γκρίνες, τὰ παράπονα, τὰ «δὲν ἔχα νὰ φάω». Ὁ Κοκκίνης, ἀντιληθῆς τὸ δυσάρεστον τέλος, ποῦ πῆρμεν τὸ Μελόδραμα, ἐσῆκωσε τὰ μυαλά του Ἀγγελόπουλου, τὸν πῆρε μαζί του καὶ πῆγαν γὰρ συναυλίαις. Ὁ Πασχαλίδης, χωρὶς κεφάλαια καὶ ἀπέντηρος ἐπρότεινε νὰ γίνῃ συνεταιρικῶς ὁ θίασος καὶ νὰ πᾶνε στὸ Νικολάιφ, ὅπου ἄλλωστε, ζῆνε ἡ φίλη του ρωσίσσῃ Πριγκίπισσα Γιουρόλοτικιν.

Ἐπίτην καὶ στὸ Νικολάιφ. Τί νὰ κάνουν; Ἐκεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀπέτελειτο ἀπὸ Ἰσραηλίτας, ἡ δὲ Πριγκίπισσα ἐδέχθη ψυχρότατα τὸν Πασχαλίδην, γιὰ εἰκόνο εἶχε τὴν ἀφέλεια νὰ πάρῃ μαζί του καὶ τὴν Οὐγγαρέα ἐρωμένην του. Οἱ Ἕλληνας τοῦ Νικολάιφ ἦσαν ἀδύνατοι νὰ γείμουν μόνον τὸ θέατρο. Ὁταὶ ἐξήκολούθησαν οἱ γκρίνες ἐντονώτερα. Ὅταν

κάποια ἡμέρα ἡ χωραβία ἀπήγγησε, τὸ Μελόδραμα ἀμέσως διεσκοπισθῆ.

Ἐκείναις ἡμέραις ὅπως—ὅπως στὴν Ὁδησοῦ. Ἐκεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Συντακτικῆς ἀγόρασε μόνος του ὅλα τὰ εἰσιτήρια μιᾶς παραστάσεως καὶ τὰ χρήματα μοιράσθησαν, ἀνάλογα σὲ δλοῦς. Ὅταν θέλησαν ὅμως νὰ ἐπιβρασοῦν, κατεστραμμένοι καθὼς ἦσαν ὅλοι καὶ χωρὶς ἥθικῶ, βρῆκαν τὴ θάλασσα παγωμένη. Περιπάτησαν ἀπάνω στὸ πάγο κί' ἀνέβηκαν στὸ καράβι, ἐνὼ ἐβλεπαν μετὰ ἔθος τὸν παγοβρασιτὴ τοῦ καραβιοῦ. Ἀνελογίζοντο τρέμοντας πῶσα κακὰ θὰ περνοῦσαν στὸ ταξεῖδι. Γιὰ εἰρωνείαν ἰσως, ἐπὶ πέντε ἡμέρας ποῦ ταξίδεψαν ἡ θάλασσα ἦταν λάβη.

Ὅλοι οἱ στρατιῶν γυρίζουν τώρα νικημένοι στὴν πατρίδα, τὸ ζεῦχος Βλαχοπούλου, τὸ ζεῦχος Κυπαρίσιου, ὁ Χατζηρλουκάς, ὁ Οἰκονομίδης, ὁ Πασχαλίδης κλπ. γιὰ νὰ συντελεσθῇ ἡ πέμτη διάλυσις τοῦ Μελοδράματος. Αὕτη ἦταν ἡ τελευταία συγκροτημένη περιόδιος στὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Μελοδράματος.

Ὅσο γιὰ τὸ Μωρατῆ, δύο διωγμενῆς τοῦ Ροστώφ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας ὀνομάζετο Σιφναῖος, τὸν ἔστειλαν μετὰ δικά του ἐξόδα στὴν Ἰταλία νὰ σπουδᾷσῃ. Καὶ πράγματι, ὁ Μωρατῆς ἀπὸ τὴ Ρωσσία, μέσῳ Πειραιῶς, πῆγε κατ' εὐθείαν στὸ Μιλάνο. Ἐπράγματι, πῆρμεν ἐκεῖνον ποῦ πολλὰς ἄλλας φορὰς προηγουμένως, δὲν ὑπόρουν ἐκτέλεση. Ἀλλὰ κί' αὕτη τὴν φορὰ στάθηκε ἀτυχος. Ἡ ἔκρηξις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου τὸν ἀνάγκασε νὰ γυρῇ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔτσι, δὲν πρόφρασε νὰ δοξάσῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴν Ἑλλάδα, πράγμα ποῦ ἦταν ἀπολύτως βέβαιον.

Ἐκτὴ περίοδος τοῦ Μελοδράματος. (Φεβρουάριος 1914—Ἀνοίξις 1925).

Τὸ Μελόδραμα, ὅσπερ ἀπὸ θέατρο, στεγάσθηκε καὶ πάλι στὸ Καφνεῖο τοῦ Δημ. Θεάτρον, ἐνὼ ὁ Λαυράγκας πῆρε τὸ νησι του.

Λόγῳ τῆς διαλύσεως καὶ λόγω τοῦ ἐκραγέντος κατόπιν εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, παραπρεῖται ἀρκετὴ μελοδραματικὴ ἀστάθεια.

Πάντας, τὸν Μάρτιον τοῦ 1914, μετὰ συνεργασίαν τῆς κ. Κολυβά καὶ τοῦ κ. Κυπαρίσιου γίνετα ἕνας μικρὸς θίασος ὄπερας—ὀπερέτας, ὁ ὁποῖος παῖξει στὴν Πόλι καὶ κατόπιν στὴ Θεσσαλίαν, ὅπῃ τὸν εἰσθύνουν τὸ κ. Κυπαρίσιον.

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1914, δύο ἐκλεκτοὶ φίλοι τοῦ Μελοδράματος, ὁ Λυκοῦδης καὶ ὁ Μοναστηριώτης ἐνισχύουν οἰκονομικῶς τὸ Μελόδραμα καὶ γίνετα ἕνας καλὸς θίασος μετὰ διευθυντὰς τοὺς Κυπαρίσιον, Βαλτετιώτην καὶ τοὺς Μωρατῆν, Οἰκονομίδην, Σωσὸ Κανδῶλη, Χατζηρλουκά, Ἀργυροπούλου, Ἀρτ. Κυπαρίσιον κλπ. Συμμετέχει καὶ ὁ νεώρος Τάκης Βενιζέλος.

Παίζουν μέχρι τοῦ Νοεμβρίου τοῦ «Πανελλήνιος» καὶ κατόπιν τὴν Σῆρο, μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφή τους, δίδουν παραστάσεις κατὰ διαστήματα.

Τότε ἄνοιξις πιά τοῦ 1915—ὁ Ἀπόστολος Κονταρῆτος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τὸν Παπαϊωάννου, σχηματίζουν ἄλλο μικτὸ θίασο ὄπερας—ὀπερέτας, μετὰ διευθυντῆν τὸν Βαλτετιώτην καὶ τοὺς Ἐνκελ, Κολυβά, Ν. Α.

* Οἱ παραστάσεις ἐκείνες ἔβωσαν ἀφορμὴ νὰ ἰδρῶθῃ ἡ Κρατικὴ Ρωμανικὴ Ὀπερα, γιὰ οἱ Ρωμῆοι δὲν καταδέχθησαν νὰ ἔχῃ προηγήθῃ ἡ Ἑλλάς στὸ κεφάλαιον αὐτό.

φεντάκη, Γ. Δράμαλην, Μωραΐτην, τὸ ζεῦγος Βλαχοπούλου, Οικονομίδην, Γ. Καμβύσην. Πεντιβόλο κλπ.

Ἐνεβάζουν τὴν ὀπερέττα τοῦ Σαμάρτα «Πόλεμος ἐν Πολέμῳ» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βαλτετσιώτη καὶ περιοδεύουν στὸ Βόλο, Θεσπλίην, καὶ Καβάλλα.

Τὰ Ἑλληνικά ἔργα.

Ὁ μικτὸς θίασος συνεχίζει τὴν ἔργασίαν του, μὲ τὴν ἄρχην τοῦ χειμῶνος 1915, στὸ Δημοτικὸ θέατρον, χωρὶς τὸν Παπαϊωάννου, ὁ ὁποῖος πῆγε στὸ δικό του ὁμόνομο θέατρο. Παίζει διάφορα ἔργα. Φιλοδοξεῖ ὅμως νὰ ἀνεβάσῃ ἑλληνικὰ ἔργα καὶ τὸ ἐπιτυγχάνει. Πράγματι, ὁ χειμὼν τοῦ 1915—16 εἶνε ἡ περίοδος τῶν ἑλληνικῶν ἔργων. Πρὸς τοῦτο προσκαλεῖται καὶ Ὁ Λαυράγκα ἀπὸ τὴν Κεφαλληνία.

Ἐνεβαίνουν τοῦ Σαμάρτα δύο ὀπερέττες, ἡ «Πρικηπισσά Σάσω» καὶ «Κρητικοπούλα», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βαλτετσιώτη. Στὰς 27 Ἰανουαρίου ἀνεβαίνει ἡ «Μάρτυς» τοῦ Σαμάρτα, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Λαυράγκα, ἐνῶ μίᾳ παράστασι τὴν διῆρθεν ὁ ἴδιος ὁ συνθέτης. Ἐπαίζουν ὁ Βλαχοπούλου, Ἐνκελ, Μωραΐτης, Οικονομίδης, Καμβύσης, Μῆνος Φιλιππίδης, μὲ σκηνογραφίαν τοῦ Πάνου Ἀραβαντινοῦ καὶ σκηνοθεσίαν Μ. Λιδωρίκη.

Στὰς 11 Μαρτίου ἀνεβαίνει ὁ «Πρωτομάστορας», τοῦ κ. Μαυλὴ Καλομοίρη, ὑπὸ τὴν μουσικὴν διεύθυνσιν τοῦ ἴδιου καὶ τῆς κ. Χαρ. Καλομοίρη καὶ Στ. Βαλτετσιώτη μὲ σκηνοθεσίαν Μ. Λιδωρίκη Ἐπαίζουν οἱ: Μωραΐτης, Ἀγγελόπουλος, Βλαχοπούλος, Βλαχοπούλου, Κυπαρίσση, Ὁ Βαλτετσιώτης (*)

Τὴν ἴδια αἰαζὸν ἐπαίζει «Τραβιάτα» καὶ «Ριγολέττο», μὲ παρεπιδημοῦσι Ἀμερικανὶς Χάρρυκτον καὶ ὁ τεχνόρος Πέτρος Μπέτορας.

Ἄρχίζει νέα ζωὴ.

Κατὰ τὸ τελευταίον αὐτὸ διάστημα, εἶχε συντελεσθῆ ἕνα σημαντικὸ γεγονός. Οἱ ἰδιοκτήται τοῦ Θεάτρου Ἀρνιώτη, Μεταξάδου, καὶ Καραντινός, προέβησαν εἰς τὴν κατεδάφισίν του καὶ στὴ θέσιν του ἀνήγειραν τὸ θέατρον «Ὀλύμπια» καὶ τὸ ἐφωδίασαν μὲ κάθε πολυτέλειαν καὶ μέσα. Ἐἶχαν, ἐπίσης, τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν νὰ στεγασθοῦν τὸ διαρκῶς περιπλανώμενον καὶ ὄστεγον Ἑλληνικὸν Μελόδραμα. Μαζὶ λοιπὸν μὲ τὸ καινούριον θέατρον τους, διέθεσαν καὶ ἄφθονα χρηματικὰ μέσα, γιὰ τὴν κατασκευὴ ἡ ἀνανέωσιν σκηνικῶν καὶ θεατηρίου, γιὰ τὴν μετὰ κλίσην ἔξωσαν καλλιτεχνῶν, γιὰ τὴν σύνθεσιν τῆς χορωδίας ἀπὸ 40 ἀνδρες καὶ γυναῖκες, γιὰ τὸν καταρτισμὸν μίᾳ ὀρχήστρας ἀπὸ 45 ὄργανα, καὶ καλλιτέρα πού ὑπήρξαν.

Χάρης στίς ἐπιτελεσθῆσάς αὐτῆς ἐνέργειας καὶ τὴν διάθεσιν οικονομικῶν μέσων, τὸ Ἑλληνικὸν Μελόδραμα ἐφθασε στὸ μεσουράνημά του καὶ ἰσοῦ ἡ ἀποδείξει.

Τὸ μεσουράνημα τοῦ Μελόδραματος.

Ἡ περίοδος ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1916 μέχρις τοῦ τέλους τοῦ χειμῶνος 1917—1918, χαρακτηρίζεται ἀπὸ

* Ἐς σημειωθῆν ἀκόμη καὶ τὸ ἔξης: Σὲ μίᾳ ἀπὸ τῆς παραστάσεως τῆς αἰαζὸν, ἕνα μικρὸ ἀτύχημα ἠμώδησε τὸν κ. Οικονομίδην νὰ προσέβῃ ἐγκαίρως τὸ θέατρον. Κάποιος εἶδον τὸν τυχαίως ἐκεῖ ἐπὶ σκορὸν Βασ. Ἀρεντάκη, τὸν ἀνήρσασαν, τὸν ἔντυσαν καὶ τὸν ἐβγαλαν στὴ σκηνή. Καίτοι ἐντελῶς ἀπεροίμιστος ἐπαίζει πολὺ καλά.

μίαν συνεχῆ ἔργασίαν, δρᾶσι ὄργανοι καὶ ἐπιτυχίαι, πού ἀποτελοῦν τὸ μεσουράνημα τοῦ Μελόδραματος, λόγω τῆς μεγάλης ἀποδοτικότητος.

Ἰσοῦ μὲ πᾶσαν συντομίαν ἡ θαυμαστὴ αὐτὴ συνεχῆς δρᾶσι τοῦ Μελόδραματος. Τὴν ἀνοίγει καὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1916, ἐπαίζει στὰ Ὀλύμπια, στὰς Πάτρας καὶ στὸ Φάληρον. Τὸν χειμῶνα καὶ θνοεῖς 1916—17, στὸ Βασιλικὸν θέατρον καὶ στὰ «Ὀλύμπια». Τὸ θέρος τοῦ 1917, στὴ Θεσπλίην καὶ τὰς Πάτρας. Καὶ δόλοκληρον τὸν χειμῶνα τοῦ 1917—18 στὰ Ὀλύμπια. Ἐδῶθῃ καὶ μίᾳ παραστάσει στὸ Στάδιο.

Τὰ ἔγκαινα τοῦ θεάτρου Ὀλύμπια ἔγιναν μὲ τὸν «Ἐρνάνη» τὸν Ἀπρίλιον 1916. Ὅλες οἱ παραστάσεις πού ἐδῶθησαν κατὰ τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν διάστημα ἦσαν ἐξαιρετικῶς ἄφθογες, ἡ μίᾳ συναγωνίζετο τὴν ἄλλην, οἱ Ἴταλοι καὶ ἕλληνες καλλιτέχναι πού ἔλαβαν μέρος εἶχαν ἀναπτύξει εὐγενεστάτῃ ἁμιλλᾷ, καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἦταν ὀσατὴ ἀπόλαυσις. Παραστάσεις ὑποδειγματικῆς καὶ ἀληθομνῆτης.

Ἰσοῦ τὰ κυριώτερα στοιχεῖα πού ἀποτελοῦσαν τὸν θίασο, ὅλα ἀνεξαιρέτως βασικὰ καὶ δυναμικὰ στελέχη τοῦ ἦται:

Διευθυνταὶ ὀρχήστρας οἱ Λαυράγκα, Κυπαρίσση, Βαλτετσιώτης Ἄλμ. Μαρσίκ. Μουσικὸς βοηθός Ἀεζιώτης.

Πρῶτοι ῥόλοι, Βλαχοπούλος, Βλαχοπούλου, Κυπαρίσση, Ρεβέκκα. Ἀγγελόπουλος, Μωραΐτης, Ἄμπος, Χατζηλοῦκας, Οικονομίδης, Λέλα Περγενιά καὶ δεύτεροι ῥόλοι, Καλλονάς, Σαμπλῆς, Ἰωαννίδου, Κρομόβας, Δελουδάς, Σούλης, Γρίβας Κ. Βακόντιος, Ὀλυμπίδης, Δημόσης, Μισοαῖλδης, Μαργαρίτου, Δεμψιδῶς, Παντελίδου κλπ.

Ἐκλήθησαν καὶ ἐπαίζουν οἱ ξένοι καλλιτέχναι Ντολφρὲς Φράου, Μασίσι, Νούντιο Μπάρνι ὁ τεχνόρος Μπράλλια, ὁ Μπαρτερά τεχνόρος καὶ Διευθυντῆς Σκηνῆς, ἡ σομπράνο Τζιακμῆλλι, ὁ τεχνόρος Βιττόριο Ρὲ ἡ σομπράνο Τές, ὁ βαρόντος Μαουσιέρι ἡ Τσερασκου ὁ βαθύφωνος Σαμπῆλλικο, κλπ. σχεδὸν ὅλοι διάσημοι.

Ἡ Φράου παρέμεινε δόλοκληρη σχεδὸν τὴν περίοδον καὶ ἐπαίζει σὲ πολλὰ ἔργα, ὁ Μπάρνι τὸν «Χορὸ Μεταμφιεσμένων», ἡ Περγενιά, τοὺς «Γάμοις τῆς Γιαννοῦλας» τοῦ Βίκτωρος Μασσέ, κλπ.

Γενικῶς, κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, ἀνέβηκαν γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἐπανεληφθησαν τὰ ἔξης ἔργα: Μπόες, Ριγολέττο, Τόσκα, Κάρμεν, Λουκία, Φαβορίτα, Χορὸς Μεταμφιεσμένων, Φάουστ, Καβαλερία Ρουσικίνα, Παλητάσι Ἐρνάνης, Γάμοι τῆς Γιαννοῦλας, Ἄντα, Τραβιάτα, Τροβατόρε, Ἐβραία, Ρόυ—Μπλάς τοῦ Μαρκέτι, Νόρμα, Μανὸν, Τζοκόντα, Κουρερὸς τῆς Σεβίλλης, Μεφιστόφελε, Φαιδώρα καὶ Κορσικανὴ Ἐκδικίσι, τοῦ Ἄρμ Μαρσίκ.

Δηλαδή, τὸ Μελόδραμα εἶχε τότε τέσσαρες διευθυντὰς ὀρχήστρας, εἰκοσιπέντε μονωδοὺς, ἐνῆκα κληθέντας ἔξωνοις καλλιτέχναις καὶ παίχθησαν ἡ ἀνάσθησαν γιὰ πρώτη φορὰ, 24 ἔργα!

Οἱ τιμῆς τῶν εἰσιτηρίων ἦταν: Πλατεῖα 25 καὶ 10 δραχμῆς, Ἀμφιθέατρον, 4, 3, καὶ 2 δραχμῆς καὶ ὑπερῶν 1 δραχμῆ.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»